Kako bi Vlada zakrpala proračunske rupe, kako so to lijepo kaže iz nepotvrđenih izvora, „procurilo je“: uvest će se porez na aktivu poslovnih banaka upravo na način kao što je to učinila Mađarska, ali, da vuk bude sit i koze na broju, sa ograničenim trajanjem od godinu dana.

Kako priopčavaju dobro obaviješteni izvori na jednoj je strani guverner i ministar financija, pored, jasno, predstavnika poslovnih banaka, a na drugoj, zagovornici ideje oporezivanja bankarskog biznisa, gospoda Pupovac i Friščić. Premijerka je u ovoj priči postala, valjda su popustile uzde, rezidualna stavka.

Vodeća oporbena stranka je, po dobrom običaju, ocijenila možebitno oporezivanje bankarskog biznisa kao još jedno katasrofalno rješenje navodeći da svi stručnjaci (iz kojeg područja??????????????????) ukazuju da je vladin prijedlog loš. To što ponovno ističu potrebu oporezivanja dividendi i kapitalnih dobitaka kao bolje rješenje u najmanju je ruku sporno.

Razmatranje mogućeg oporezivanja poslovnih banaka potrebno je provesti na dvije razine. Prva je ekonomska, a druga ekonomskopolitička.

Krenim redom.

Poreze je moguće uvesti na bilo kojoj točki procesa reprodukcije i oni će se sukladno elastičnostima „preliti“ od institucionalne do ekonomske incidence. Konačno će prevaljivanje – unaprijed, unazad, bočno – u više navrata, respektirajući proces složene međuzavisnosti svih sudionika procesa reprodukcije, porezni teret snositi - na koga (pogodite?) građane bez obzira da li su oni korisnici usluga, zaposlenici ili vlasnici banaka.

Osobno smatram da je uvođenje poreza na aktivu poslovnih banaka loše rješenje.

Bolje bi rješenje svakako bilo uvođenje poreza na kamate, kojeg ne preporučam, iznad određene razine, recimo LIBOR+x%, što bi imalo bar prividni utisak da se putem ekonomske politike djeluje na smanjenje kamatnih stopa.

U svojoj knjizi Porezna reforma i hrvatska kriza koju sam objavio prošle godine između ostalog stoji:

„U hrvatskom slučaju, na temelju stanja u gospodarstvu i obveza koje su iz sadašnjosti prenesene u budućnost, porezom na dodanu vrijednost (po mom prijedlogu porezne reforme) „zatvara“ se bilanca uspjeha državne blagajne. Naime, diferencijalna incidenca polazi od pretpostavke jednako ubranih poreza prije i poslije reforme kako bi se mogli sagledati socijalni i (za što se posebno zalažem) ekonomski učinci.

Posebnu pažnju valja posvetiti pitanju porezne osnovice. Tako su danas poslovne banke izuzete iz sustava oporezivanja poreza na dodanu vrijednost za izvršene usluge svojim komitentima.

Povećanje poreza na dodanu vrijednost povećat će poreznu obvezu kako kupaca tako i proizvođača, ali trgovci bi mogli u krajnjoj liniji biti najveći protivnici povećanju poreza na dodanu vrijednost (posebno mali trgovci, odnosno oni koji svoje poslovanje temelje na trgovini superiornih dobara).

Uključivanje financijskog sektora u sustav poreza na dodanu vrijednost ipak bi moglo izazvati najveće probleme. Naime, kako je bankarski (uključivo osiguravateljski) sustav u vlasništvu stranih investitora i kako je država značajan dužnik tim financijskim institucijama, moguće je očekivati da će one pružati značajne otpore oporezivanju njihovih usluga.

Kada se odredi porezni kapacitet hrvatskog gospodarstva i kada se procjeni fiskalni učinak predloženih promjena oporezivanja sadašnjosti, manjak se valja „popuniti“ korekcijom porezne stope poreza na dodanu vrijednost.“

Drugim riječima, moguće je oporezivati usluge, putem poreza na dodanu vrijednost, koje poslovne banke pružaju svojim komitentima. Na taj način bi se oporezivale usluge koje pruža bankarski sustav svojim komitentima i, bar izravno, nema razloga da uvođenje tog i takvog poreza izravno rezultira povećanjem kamatnih stopa. To što će se kamatne stope povećati više je dijagnoza stanja u hrvatskom bankarskom sustavu čije je tržište oligopolno, s jedne strane, i, s druge strane, država kao glavni „ovisnik“ o dodatnim kreditima platit će bar dio cijene koju bi poslovne banke platile uvođenjem bilo kojeg poreza.

Zaključno valja konstarirati da rebalans proračuna polazi od krive pretpostavke kako je potrebno cjelokupnu intelektualnu snagu, svakog i sviju zajedno, usmjeriti kao proračun „zakrpati“ i tako kupiti još malo vremena da bi se domogli „obale“ – rasta privredne aktivnosti bez obzira koliko taj rast bio malen nedovoljan.

Kao što sam to nebrojno puta rekao potrebno je umjesto prihodne strane sagledati mogće redukcije, uključivo i bolne rezove, na strani rashodne strane proračuna. Restrukturiranje lokalne uprave i samouprave temeljni je problem hrvatskog gospodarstva, ali i društvenog sustava općenito. Stotine i stotine nepotrebnih općina i gradova ne donosi samo značajne javne troškove. Daleko su značajniji gubici koje postojeći sustav lokalne uprave i samouprave stvara zbog povećanja, uslijed postojećeg sustava lokalne uprave i samouprave, entropije ukupnog društvenog sustava. O tome se šuti. Međutim, ne šuti samo stranke na vlasti – šuti i oporba. To je problem i to naše političare čini političarima a ne državnicima. Oporba mora znati da će joj danas vladajući prepustiti taj vruči krumpir koji će oni pokušati pod svaku cijenu sačuvati, za četiri godine kad izgube izbore, da ponovno preaju vruči krumpir danas vladajućim stankama. Upravo tako. Problemi se „stavljaju pod tepih“ a raspravlja se o manje važnim i ponekad o nevažnim problemima.

Upravo sam se zato pred dvije godine založio da se formira velika koalicija, HDZ i SDP, kako bi se provele nužne reforme. Kao katastrofičar znao sam da smanjenje privredne aktivnosti u svijetu znači otkrivanje svih naših slabosti. Uostalom o tome sam napisao nebroja broj tekstova. U tom smislu dovoljno je, na ovim stranicama, vidjeti tekstove koji su mnogi „katastrofičari“ objavili u časopisu „Ekonomija/Economics“.

Na što ukazuje ekonomskopolitičko motrište.

Uvođenje bilo kojeg i bilo kakvog poreza na financijsku industriju imat će neuporedivo veći trošak od koristi izraženih u preznim prihodima. Upravo zato su guverner i ministar financija

protivnici uvođenja poreza. Nije realno za očekivati da će poslovne banke, imajući u vidu njihovu snagu, tek tako prihvatiti porezni namet. Dovoljan je jedan demonstracijski potez kako bi pokazali svoje mišiće što će voditi ukinuću uvedenog poreza, ali problemi/troškovi demonstracije će ostati, a rizik će se povećati. Ne treba zaboraviti da je financijska industrija narcioidna, sebična i samodovoljna kao što smo imali priliku vidjeti u ovoj globalnoj krizi.

Racionalnije mi se čini, sa ekonomskopolitičkog motrišta, da guverner i ministar financija, dikretno, „porazgovaraju“ s financijskom industrijom i da se gentlemenski dogovore kako da financijski sustav u većoj mjeri participira u rješavanju ove krize nego što je to činio do sada.

Prema tome, gledano ekonomski nema razloga da se ne uvede PDV na bankarske i druge financijske usluge kao što je to učinjeno, pregovaračka snaga hrvatske vlasti je bila veća, prilikom uvođenja poreza na korištenje usluga mobilnih telefona. S druge strane, gledano ekonomskopolitički, uvođenje poreza na imovinu, aktivu, poslovnih banaka ili bilo koji drugi porez je loše rješenje, a te i takve „kombinacije“ su opterećene mnogim neizvjsnostima i, blago rečeno, upitnim učincima.